

Meniailo V. I. Theoretical and practical aspects of staffing of the process of preparation of the training of the future doctors of philosophy for research and innovation activity

The paper describes theoretical approaches and practical experience of the Zaporizhzhia National University of staffing of the training of the future PhD for research and innovation activity. The solution of this issue is considered in three aspects: appointment of scientific supervisors for graduate students, selection of academic staff for the teaching of disciplines focused on forming readiness for research and innovation activity, as well as the introduction of an informal institute of mentoring in the first year of postgraduate study. The article formulates the requirements for scientific supervisors for postgraduate students, including: fluency in the current state of research in the chosen field of science, significant scientific achievements, organizational qualities, knowledge of a foreign language, scientific reputation, affiliation to a recognized scientific school. The main criteria of selection of teachers is the maximum correspondence of professional experience and the results of the professional activity content to the courses offered by the educational component (this can be achieved by the division of disciplines into modules, each of which is provided by a separate teacher, most closely related to the subject of the module), the possession of modern pedagogical technologies and relevant pedagogical qualities. Professors of other institutions of higher education and practitioners may be involved in teaching courses. In order to support postgraduate students, it is proposed to introduce an institute of mentors as an effective mechanism for the professional formation of young scientists. It is shown that the functions of the mentors can be carried out by the teachers. These lecturers provide teaching of research and innovation disciplines in the first year of postgraduate training by providing individual consultations, both on-site and distance. The main requirement for mentors is the presence of their own history of professional success in the scientific sphere and the desire to share it with their younger colleagues.

Key words: Doctor of Philosophy, Scientific supervisor, PhD-student, Research and Innovation Activity, Mentor.

УДК 372.881.111.1

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-69.31>

Михайлішина К. І.

АНАЛІЗ ЕЛЕМЕНТІВ СУЧАСНОГО УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЯ

Пошук перспективно нових методик викладання англійської мови в середній і старшій школі в сучасному світі зумовлює постійну модернізацію та вдосконалення освітнього процесу. Сьогодні ми переважно спостерігаємо залежність від системи освіти минулого століття: наявні в українській школі способи викладання іноземної мови переважно застарілі. Проблема викладання іноземної мови у вітчизняній науково-педагогічній літературі висвітлена досить широко (Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко та ін.), різні аспекти вивчення англійської мови проаналізовано в численних зарубіжних дослідженнях (А. Абрамс (A. Abrams), Л. Бахман (L. Vachman), М. Хоккетт (M. Hockett) та ін.). Проте наукове осмислення й застосування сучасних зарубіжних методів навчання іноземних мов в школах України зустрічається лише в окремих наукових розвідках. Відповідно, існує потреба в оновленні програм з методики викладання іноземних мов в українських навчальних закладах. Стаття присвячена аналізу елементів сучасного уроку англійської мови та способів упровадження цих елементів у навчальний процес. Розкрито мету й завдання основних принципів та етапів сучасного уроку з англійською мовою. На основі спостереження під час практики й аналізу результатів анкетування учнів напередодні та після введення зазначених методів у навчальний процес охарактеризовано ефективність запроваджених методик (на прикладі групи учнів онлайн-школи англійської мови Skyeng). Визначено недоліки в організації та проведенні уроків з іноземної мови в школах, окреслено шляхи підвищення ефективності занять. Дослідження може зацікавити методистів і вчителів іноземної мови. Основні положення, рекомендації та висновки, викладені в дослідженні, можуть бути використані в навчальному процесі, а також розширити, змінити методику викладання іноземної мови.

Ключові слова: англійська мова, методи навчання, технології, лексика, граматики, читання, аудіювання, тайм-менеджмент.

Пошук перспективно нових методик викладання англійської мови в середній і старшій школі в сучасному світі зумовлює постійну модернізацію й удосконалення освітнього процесу. Проблема підвищення якості, осучаснення навчання набуває ще більшого значення, оскільки спосіб навчання в українській школі сьогодні не мотивує дітей до навчання, учителі використовують переважно застарілі дидактичні засоби. Тобто сьогодні ми переважно спостерігаємо залежність від системи освіти минулого століття.

Відповідно до Концепції «Нової української школи» та проекту Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років, модернізація освіти загалом і зокрема сучасного викладання англійської мови має сприяти вихованню таких якостей у випускника Нової української школи, як не тільки здатність сприймати й розуміти іноземну мову (далі – ІМ), а й бути готовим швидко адаптуватися до сучасного міжкультурного простору й активно взаємодіяти в ньому, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя [1].

В. Загвязинський у працях відзначав: «Нове в педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які в таких поєднаннях ще не висувалися або ще не використовувалися, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які мають у собі прогресивне начало, що дає змогу під час зміни умов і ситуацій ефективно вирішувати завдання виховання та освіти» [2, с. 23].

Проблема викладання іноземної мови у вітчизняній науково-педагогічній літературі висвітлена досить широко (Л. Панова, І. Андрійко, С. Тезікова, С. Потапенко, Г. Чекаль, О. Палій), різні аспекти вивчення англійської мови проаналізовано в численних зарубіжних дослідженнях (А. Абрамс (A. Abrams), Л. Бахман (L. Bachman), М. Гоцкетт (M. Hockett), С. Дукер (S. Duker), А. Палмер (A. Palmer), Ш. Ріксон (Sh. Rixon) та ін.). Проте наукове осмислення й застосування сучасних зарубіжних методів навчання іноземних мов у школах України зустрічається лише в окремих наукових розвідках.

Відповідно, існує потреба в оновленні програм з методики викладання ІМ в навчальних закладах.

Отже, актуальність дослідження зумовлена новими вимогами часу щодо підготовки майбутніх випускників НУШ, необхідністю створення відповідної методики навчання в умовах сьогодення та підготовки конкурентоспроможного випускника нової української школи.

Мета статті полягає у визначенні й теоретичному обґрунтуванні основних принципів та етапів сучасного уроку з англійською мови, апробації запропонованих сучасних зарубіжних методів навчання іноземних мов у навчальних закладах. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:

1) характеристика елементів уроку англійської мови за сучасними зарубіжними методами, аналіз прикладів завдань, запропонованих у роботі.

2) експериментальна перевірка ефективності розробленої методики.

Об'єктом дослідження є урок з англійської мови, вдосконалення методичної компетентності вчителів іноземної мови. Предметом дослідження є зміст, технології та методики вдосконалення ефективності уроків і методичної компетентності вчителів іноземної мови.

Дослідження ми починаємо з характеристики елементів уроку англійської мови

1) Warm-up, lead-in. Розминка та вступ до теми.

Як warm-up, так і lead-in, використовуються вчителями на початку уроку для створення сприятливої атмосфери для навчання.

Однак розминка не завжди пов'язана з темою уроку й застосовується для того, щоб підготувати учнів до роботи.

Прикладом організації warm-up є короткий відеоролик.

При цьому рівень студентів не має особливого значення, тому що завдання відеоролика на цьому етапі – не поліпшити навички аудіювання, а викликати інтерес до цієї теми.

Щоб викликати в студентів інтерес до англійської мови та забезпечити їх мотивацією для навчання, застосовується lead-in (вступ до теми).

Наприклад, учитель моделює випадок, який може статися з учнями в реальному житті. Це стимулює учнів до навчання, поглиблення своїх знань [5].

2) Task setting.

Можливо, найважливішим моментом, який визначає, наскільки успішно учні вчать, є те, як учитель планує свої інструкції до заняття.

Для кращого засвоєння інформації вказівки мають бути короткими та простими, під час надання інструкцій учитель має розмовляти трохи повільніше, після надання вказівок необхідно поставити учням кілька простих запитань, щоб перевірити, чи вони зрозуміли, замість того щоб повторювати одне й те саме питання: «Do you understand?»

3) Помилки й обмовки.

Як правило, учні не можуть самостійно виправити свої помилки, адже вони роблять їх, коли намагаються сказати щось, що виходить за межі їхнього рівня знання мови на цьому етапі. Обмовки – результат втоми, напруженості або інших тимчасових емоцій чи обставин. Такі помилки можуть бути виправлені учнями, коли вони усвідомлять, що зробили їх.

Найголовнішим у виправленні вчителем помилок є надання учневі можливості самому виправити їх для розуміння ступеня засвоєння учнем матеріалу.

Для цього вчитель може, наприклад, повторити все речення, у якому була допущена помилка, або тільки неправильну його частину, вказати на артикль, який пропущений, за допомогою паузи, щоб показати розрив, що необхідно заповнити.

4) Граматика.

У сучасній практиці викладання за комунікативною методикою можна виділити дедуктивний та індуктивний підходи до викладання граматики [6]:

1. Дедуктивний підхід полягає в тому, що вчитель спочатку пояснює граматику, а учні на основі правил закріплюють свої знання. Такий метод заощаджує час і дає більше часу для практики мовлення, що робить його ефективним підходом для учнів нижчого рівня.

2. Індуктивний підхід полягає в тому, що правило визначається учнями за допомогою певної форми керованого вчителем відкриття (вчитель дає студентам можливість відкрити для себе правило), він часто виявляється більш результативним для студентів, які вже мають певну базу.

5) Лексика.

Існує чимало методів ефективного ознайомлення учнів із новою лексикою без використання рідної мови або перекладу.

Ілюстрація, пантоміма, синоніми, антоніми, використання слів, значення яких учні вже знають, у поясненні інших.

6) Читання та аудіювання.

Одним із найефективніших методів опрацювання аудіювання та читання є попереднє ознайомлення учнів із новою лексикою з тексту: учні можуть зіставити слова з їх значеннями або ілюстраціями перед презентацією повного тексту.

Окрім безпосередньої роботи на уроці, вчитель також має використовувати такі основні стратегії покращення навичок читання та аудіювання:

1. Заохочення учнів читати для задоволення, не тільки для навчання.
2. Спонування учнів шукати такі ключові слова, як іменники, дієслова, прикметники та прислівники, оскільки ці слова дають основну інформацію.
3. З'ясування інформації, що учні вже знають із цієї теми.

7) Teacher Talking Time.

У практиці викладання за комунікативною методикою існують такі поняття, як Teacher Talking Time (час, протягом якого говорить вчитель) і Student Talking Time (час, протягом якого говорить учень). Учителю необхідно пояснити матеріал максимально доступно, і саме на його вимову й побудову речень орієнтуються учні, але учні не досягнуть прогресу в іноземній мові, якщо весь урок буде говорити тільки вчитель.

Рекомендований відсоток використання рідної мови вчителем під час занять [3]:

- Beginner – менш ніж 40 %;
- Elementary – менш ніж 30 %;
- Pre-intermediate – 20 %;
- Intermediate – 10 %;
- Upper-intermediate – 5 %.

Рекомендований відсоток використання рідної мови учнем під час занять:

- Beginner – не більш ніж 50 %;
- Elementary – не більш ніж 40 %;
- Pre-Intermediate – не більш ніж 30 %;
- Intermediate – не більш ніж 15 %;
- Upper-Intermediate – краще уникати вживання рідної мови.

Для викладача Student Talking Time може допомогти зрозуміти, наскільки матеріал засвоєний учнями. Х'ю Деллар, автор навчального комплексу «Outcomes» і засновник Lexical Lab, пропонує використовувати техніку Triple X («Потрійний Екс») [4]:

1. Explaining (пояснити).
2. Exemplifying (навести приклад).
3. Getting the class to expand (попросити учня продовжити думку).

Отже, завданням цієї техніки є зведення Teacher Talking Time до розумного мінімуму, у середньому не більш ніж 30 % уроку, як рекомендує Британська Рада. Звісно, необхідно враховувати специфіку уроку й рівень учнів.

Як цього досягти:

1. Використовувати замість монологу техніки scaffolding і elicitation, підтримувати учня й допомагати йому знайти потрібне слово. Наприклад, ваш учень розповідає про те, як він провів свої вихідні, і трохи плутається в словах і виразах. Ненав'язливо виправте граматику. Наприклад: Учень: «I taked my wife with me». Учитель: «Wow! You took your wife with you. You had a proper family day-off!» Тут учитель виступає в ролі активного слухача, водночас спрямовуючи відповіді учня.

2. Намагайтеся не стверджувати, а переформулювати твердження в запитання. Наприклад, замість «It is really difficult to learn something from scratch» краще сказати: «Do you think that it is really difficult to learn something from scratch? What's your opinion about this?»

3. Коли ви підводите підсумки уроку, попросити учнів зробити це самостійно: «What do you think we have learnt today? Why do we need to know this rule?»

4. Використовуйте техніку storytelling. Якщо ви розповідаєте щось, спонукайте учня бути активним слухачем. Стимулюйте запитання, зверніться з проханням придумати варіанти розвитку подій. Наприклад: «I could not sleep last night. What do you think was the reason for that?»

Для підтвердження нашої гіпотези ефективності сучасних зарубіжних методів навчання іноземних мов проведено експериментальне дослідження протягом 3 місяців в онлайн-школі Skyeng.

Нами обрана група учнів із 6 школярів від 12 до 16 років із такими спільними характеристиками:

1. Рівень володіння англійською мовою Low Pre-Intermediate.
2. Додатково не вивчали англійської мови поза школою.
3. Ініціаторами підвищення знань учнів на початку навчання виступали батьки, в школярів була відсутня внутрішня мотивація до вивчення англійської.

Заняття на курсах проводилися два рази на тиждень. Критеріями для оцінювання результатів та ефективності введення сучасних зарубіжних методів навчання в цій групі були такі:

1. Підвищення оцінок у школі.
2. Стимулювання зацікавленості учнів у вивченні англійської мови.
3. Виховування внутрішньої мотивації до навчання.

Для цього розроблено й розповсюджено дві спеціальні анкети – на початок і кінець експерименту.

За результатами поточного рівня знань учнів наприкінці експерименту встановлено, що за три місяці навчання англійською два рази на тиждень учні змогли підвищити свій рівень до Pre-Intermediate/Low Intermediate, що загалом є непоганим результатом і задовольняє потреби експерименту.

За результатами анкетування учнів ми можемо констатувати, що експеримент з ефективності запропонованих у дослідженні сучасних зарубіжних методів навчання був успішним: матеріал, запропонований на заняттях, був актуальний і корисний; заняття проходили досить інтенсивно. Щодо методів формування таких навичок, як читання, аудіювання, то вони були найрезультативнішими, тоді як показник ефективності методів розвитку писемних навичок становить лише 66,7 %. Ми пов'язуємо такий результат із тим, що цьому аспекту не було приділено достатньо уваги, оскільки на заняттях ми більш концентрувалися на подоланні мовних і комунікативних бар'єрів в іноземній мові.

Висновки. Отже, шляхом аналізу сучасних зарубіжних методів навчання іноземних мов і на нашій особистій практиці ми переконалися, що сьогодні ці технології навчання є одними з найрезультативніших. Ми можемо підсумувати, що запропоновані техніки обов'язково повинні мати місце не тільки в навчальних закладах. У подальшій бакалаврській роботі ми хотіли б більш детально вивчити досвід викладання іноземної мови, зокрема англійської, закордоном і шляхи покращення методів викладання іноземної мови в школах.

Використана література:

1. Про освіту: Проект Закону України від 04.04.2016 № 3491-д. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Загвязинский В. И. Методология и методика дидактического исследования. Москва: Педагогика, 1982. 23 с.
3. STT. *TeachingEnglish*. British Council. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/stt>.
4. Putting our words to work: rethinking Teacher Talking Time. *Lexical Lab*. URL: <https://www.lexicallab.com/2018/05/putting-our-words-to-work-rethinking-teacher-talking-time/>.
5. Lead-in activities Archives. *Oxford ELT*. URL: <https://oupeltglobalblog.com/tag/lead-in-activities/>.
6. Inductive and deductive grammar teaching: what is it, and does it work? *Oxford ELT*. URL: <https://oupeltglobalblog.com/2015/04/24/inductive-and-deductive-grammar-teaching/>.
7. David Booth, Masayuki Hachiya. Arts Go to School: Classroom-Based Activities That Focus on Music, Painting, Drama, Movement, Media, and more. Portsmouth: Stenhouse Publishers, 2015. 55 p.

References:

1. The Law of Ukraine On Education № 3491-d of 04.04.2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Zahviazynskiy V. Y. Metodologiya y metodyka dydaktycheskoho yssledovanyia. Moskva: Pedahohyka, 1982. 23 s. [Methodology and Didactic Research methodology. – Moscow: Pedahohyka (In Russian), 1982. 23 p.]
3. STT. *TeachingEnglish*. British Council. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/stt>.
4. Putting our words to work: rethinking Teacher Talking Time. *Lexical Lab*. URL: <https://www.lexicallab.com/2018/05/putting-our-words-to-work-rethinking-teacher-talking-time/>.
5. Lead-in activities Archives. *Oxford ELT*. URL: <https://oupeltglobalblog.com/tag/lead-in-activities/>.
6. Inductive and deductive grammar teaching: what is it, and does it work? *Oxford ELT*. URL: <https://oupeltglobalblog.com/2015/04/24/inductive-and-deductive-grammar-teaching/>.
7. David Booth, Masayuki Hachiya. Arts Go to School : Classroom-Based Activities That Focus on Music, Painting, Drama, Movement, Media, and more. – Portsmouth: Stenhouse Publishers, 2015. 55 p.

Mykhailishyna K. I. The analysis of the modern English lesson components and its organization

The search for new methods of teaching English in secondary and high school in the modern world leads to continuous improvement and development of the educational process. Today, we mostly observe the dependence on the education system of the last century – the methods of teaching a foreign language prevailing in Ukrainian schools are mostly obsolete. The problem of teaching a foreign language in the national scientific-pedagogical literature is rather broadly covered (L. S. Panova, I. F. Andriyko, et al.), various aspects of studying the English language have been analyzed in numerous foreign studies (A. Abrams, L. Bachman, M. Hockett, et al.). However, scientific reflection and the use of other countries' methods of teaching foreign languages in schools of Ukraine occurs only in separate scientific investigations. Therefore, there is a need to update the programs on the teaching methods of foreign languages in Ukrainian educational institutions. Given article is devoted to the analysis of the elements of the modern English language lesson and the ways of introducing these elements into the educational process. The purpose and tasks of the basic principles and stages of the modern English lesson are described. The effectiveness of the implemented methods is described on the basis of observation in our practical research and analysis of the results of the questionnaires for students before and after the introduction of these methods in the educational process (as demonstrated by a group of students of the online English language school Skyeng). The disadvantages of organizing and conducting foreign language lessons in schools are identified, ways of increasing the efficiency of lessons are outlined. This research may be of interest to teachers and methodologists of a foreign language teaching. The framework, recommendations and conclusions presented in our study can be used in the educational process, they can also expand and change the teaching methods of a foreign language.

Key words: English language, teaching methods, teaching techniques, vocabulary, grammar, reading, listening, time management.